

گۇيچە عاشىق موحىطى

(تەشكىل و اينكىشاف يوللار)

سەيىد سماعىلوف

كۆچۈرۈش جەمەل آدېمى

سرشناسه	: اسماعیلوف، حسین Ismayilov, Huseyn
عنوان و نام پدیدآور	: گویچه عاشیق محیطلی (تشککولو و اینکیشاف یوللاری) / حسین اسماعیلوف؛ کۆچورن جمال ایریمی.
مشخصات نشر	: ارومیه: انتشارات یاز، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۵۳۰ ص.: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۵۴-۷۴-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: ترکی.
موضوع	: عاشیق لار — جمهوری آذربایجان — سرگذشته
موضوع	: Ashiqlar -- Azerbaijan Republic -- Biography
شناسه افه	: ایریمی، جمال، مترجم
رده بندی کنگه	: ۱۳۹۵ الفج ۸ / ML۳۴۵
رده بندی دیویی	: ۷۸۹/۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۱۰۷۴۶

کتابین آدی: گویچه عاشیق، مومیطی

یازان: مسیح، اسه عیله،

کۆچورن: جمال ایریمی

تیراژ: ۱۰۰۰

ناشر: یاز

طرح: یازنشر

چاپ و صراف: ارومیه

چاپ نوبتی و تاریفی: بیرینجی چاپ ۱۳۹۵

ساتیشی: ۳۵۰۰۰ تومن

ISBN: 978-600-6854-74-8 * شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۵۴-۷۴-۸

اورمیه، فیابان مدنی، کوی ۱۶، پلاک ۱۰۳ تلفاکس ۳۲۷۶۴۲۹۵-۳۲۷۶-۴۴۰

E-mail: Yaznashr@yahoo.com

@yaznashr

www.Yaznashr.blogfa.com

۰۹۱۴۳۴۰۵۳۹۶

کتابدا کیلار

۷ ناسردن

۹ مقدمہ

۱۱ گیریش

بیرینجی فصیل: گویچہ عاشیق موحیطی نین تدقیق تاریخی / ۱۷

ایچینجی فصیل: عاشیق صنعتی نین اینکیشاف مرحلہ لری / ۷۳

اوجونجو فصیل: گویچہ عاشیق موحیطی / ۱۵۷

۱- گویچہ ۱۰ اوزان حسنہ نین سون نومایندہ لری ۱۵۸

۱۶۷ اوزان ابراہیم

۱۷۲ ۲- میسکین آبدال:

۱۷۲ گویچہ عاشیق یونزیاسے نین میسکین دحلہسے (۱۶ جے عصر)

۱۸۱ الف) میسکین آبدالین شخصیتے

۱۸۷ افسانہ نوک شخصیتے

۱۹۱ ب) میسکین آبدالین صوفے ایستاتوسو

۲۰۰ ج) میسکین آبدالین صنعتچیلیک فعالیتے

۲۲۳ ۳- گویچہ عاشیق یونزیاسے نین تکمول دؤورو (۱۷-۱۸ عصر)

۲۲۷ دردلی نصیب

۲۳۳ شیمبرلے سنوگیلے و قول ماحمود

۲۴۰ قول ماحمود

۲۴۷ ۴- گویچہ عاشیق یونزیاسے نین انتباه دؤورو (۱۹ جو عصر)

۲۴۸ آ) عاشیقار

۲۴۸ آغ عاشیق

۲۶۲ عاشیق آلے (۱۸۰۱-۱۹۱۰)

۲۹۰ ددعلےسگر (۱۸۲۱-۱۹۲۶)

۳۳۲ آلچالے محرم (۱۸۲۵-۱۹۱۰)

۲۲۲		عاشىق موسا (۱۸۳۰-۱۹۱۲)
۲۲۸		(ب). اتل شاعىرلىرى
۲۳۸		شاعىر محمد حسين (۱۸۸۴-۱۸۰۰)
۲۵۰		شىش قايالى شاعىر آيدىن (۱۸۲۵-۱۹۱۵)
۲۵۶		شاعىر عزيز (۱۸۲۵-۱۹۱۸)
۲۵۷		حاجە الىش آغا (۱۸۳۸-۱۹۱۹)
۲۷۲		مىرزە بەگ (۱۸۳۷-۱۹۱۹)
۲۷۸		شەن ناھايىتى (۱۸۵۷-۱۹۳۷)
۲۷۹		اوستا عابدەللا (۱۸۶۵-۱۹۴۳)

دۆردەنجو قىسىل: گۆيچەدە داستان يارادىجىلىقى / ۲۸۷

۴۲۷		۱- ادبىيەت مىھرىتى ۴- نىزىم ۵- جەغرافىيە- مەدەنىيەت لىتېراتۇرىسى
۴۳۰		۲- تۈرك- اوغۇز داستانلىرى، نىزىم ۶- رايوندىكى داستانلىرى
۴۳۷		۳- "كىتاب ددە قورقۇد" ۷- گۆيچە داستانلىرى
۴۵۲		۴- اسكە تۈرك داستانلىرىدا شاھ اسماعىل ۸- تۈرك
۴۵۹		۵- گۆيچە داستانلىرىدا مىسكىن ئابدال ۹- تۈرك
۴۷۰		۶- داستانلىرىدا دىلە
۴۷۴		۷- گۆيچە داستانلىرىدا صوفىيە كۈنتۈكىسى
۴۸۵		۸- گۆيچە داستانلىرىدا تۈرك دۇنيا مۇدەتلىرى
۴۹۱		۹- داستان شەرى
۴۹۴		۱۰- گۆيچە داستانلىرىدا زاتىيەتلىرى ۱۱- تۈرك
۵۰۱		نتىجە:

ادىبىيات / ۵۰۸

۵۲۵		تەتقىقاتىي مەزمۇن
-----	-------	-------------------

ناشردن

الیمیزده کی کتاب، آذربایجان ملی علملر آکادیمیسی نظامی آدینا ادبیات
انستیتوسونون فولکلور علمی-مدنی مرکزی طرفیندن و ۲۰۰۲-ج. میلادی ایل
باکی نین علم نشریاتی واسطه سی ایله نشر اولونان کتابین کؤچورمه سی دیر.
کتابی ایشله یین آذربایجانین ادبیاتچی و ادبیات آراشدیریجیسی دوقتور
پروفسور حسین اسماعیلوو جنابلاریدیر. کتابی دگرلی اوستادیمیز دوقتور جمال
آیریملی الفبامیزا کؤچوروپ و یئنیدن نشره حاضرلامیشدیر.

كىتابدا ايندى بوگونون سۇزون دانىشساق، وجودو اولمايان گۆيچە عاشىق
 محيطىندىن سۇز گندىر. بىر زامانلار عاشىق آلې و عاشىق علەسگر كىمى نەنگ
 عاشىقلار يىتىرن گۆيچە عاشىق محيطى تاسقىلر اولسون كى نىچە ايللردىر اشغال
 آلتىندا تاپدانىر و ادبىياتى و اينچە صنعتى دە اونونلا بارابار محو اولماغا اوغرايىر.
 بونونلا دا بو كىتابىن دگرى و قىمتى داها آرتىر و دىمك اولار حسين اسماعىلوو
 گۆيچە عاشىق محيطىن بو كىتابا توپلاماقلا اونو ابدىلىشدىرىپ و او محيطىدن
 دگرلى بىر سەمە بويايدىر. بو سەمە عالىملر و آراشدىرىجىلار البندە الدن اله و
 دىلدن دىلە دولاشىپ، بىر نىرآلتى آبيدە كىمى گۆيچە عاشىق محيطىن گلن
 نىسلىلرە تانىدىپ و پارلايتقان.

كىتابى الفبامىزا كۆچۈرۈپ و سەمەدا يورولمادان زىمىتلرە قاتلاشان دىكتىر
 جمال آيرىملىنىن دا امىكلىرى دانىلماز و اونورلۇمادىر.

آلدىغىمىز خىبرلرە گۆرە حسين اسماعىلوو بىر دىكتىر خىستەلىك ياتاغىندا
 ياتىر. اونا ساغلاملىق و دىكتىر آيرىملى يا جان ساعلىغى، كىرەبىجان خالىمىزا
 باشى اوجالىق و اوغورلار آرزولايلاق بو كىتابىن چىخىشى ادبىياتىر اۋزلىكلە
 عاشىق ادبىياتى آراشدىرىجىلارنا بىر حادىثە كىمى تەقدىم ائىدىرىك. ساغ اولون و
 ساغلىقلا قالىن.

بىر اۆترگى باخىشدا ايسلام دۇورونده عاشىقلارنى وارلىغى اونلارنى سىلفلىرىنى ماننا دۇورونده، ماد و سونراكى دۇورلرده جمعيت ايجىنده شىلىك و ياس تۇرنلرىنده حاضر اولدوقلارنى گۇروروك. ماننا دۇوروندىن بىزە قالمىش بىر پىالەنىن اوزرىنده بىر عاشىغىن شىلى. ماد حاكىمى اولان آستياكىن ساراينىدا آنگارس آدىل سازلى، سۇزلو بىر مەنىنىن ياشايب ياراتماسى آذربايجاننى اسكى ادبيات ارىنكى او جوملەدن دىللرده دولاشان ماد افسانەلىرى بوتونلوكلە بىزە اۆيردىر كى توپون يانوش ساز، بو مەنوى موسىقى آلتى مېن ايللردن بىرى ايلك نوبەدە اورمو گۇلو خۇوضەنى اراضى سىنده قاملار، سونرا ايسە اوزانلار و عاشىقلارنى سىنەسى اوستىدە خىيىب و شر قوولرى خالقان اوزاقلاشدىرىدى.

اىللىرىمىزىن مېفىك تىصورەتتە ۇرە موسىقى اۆز سىحىرلى گوجو ايلە شر روحلار دونياسىنا يول آچىپ، اونلارنى اىنسانلار توخونمادان يوشايدىب ضررسىزلىشدىرە بىلمىشىدىر و بىلە مېفىك تىصورەت اساسىندا آذربايجاننى ان قديم تارىخى بۇلگەلىرىنده يعنى اورمو گۇلو خۇوضەنى اراضى سىنده، ماقلار (ماغلار- موغلار) توپولملارنى ايجىنده مەنوى وظيفە داشىيىچىسى ايلاراق اىنسانلارنى شر قوولرىن زىانىندان و روح دوشگونلوكوندىن قوروماغىنى غەنىر ايلموشلار.

ايندىكى عصرده آذربايجاننى مختلف بۇلگەلىرىنده ماقلارنى آدىلە باغلى جوغرافى آدلار دورور. ماغاتىل اورمودا، موغانجىق سالماسدا، موغان اردىبلە و سايرە.

بو «ماق» سۇزو سونرالار بىر مىتاتىزا(فونىتىك دگىشىكىلىك) اثرىنده قام سۇزونه چىورىلمىش و آذربايجاننى بوتون ماھاللارنىدا اىللىر ايجىنده ياشايان مەنوى آتالارنى آدىنى احتوا ائتمىشىدىر. دىمك قاملار ايسلامدان اۇنجهكى اوزانلار و

ایسلامدان سونراکی عاشیقلارین، ددهلرین و پیرلرین سلفلری و بؤیوک آتالاری حساب اولونورلار.

بوگون عاشیق صنعتیندن دانیشاندا عاشیق محیطی آنلایشی دا میدانا گلیر. آذربایجانین بوتون بؤلگه لرینده اینسانلارین یاشاییشی نین بوتون مرحله لرینده، اونلارین مدنیت، تفککور، معیشت و ادبیاتلارینی و فولکلور حیاتینی اؤزوندە عکس ائتدیرن محیط، عاشیق محیطی آدلاندیریلیر. آذربایجاندا دئمک اولار کی عاشیقین تشکیل اولونماسیندا بری اون بئش، اون آلتی عاشیق محیطی میدانا گلیمیش و اونلارین علمی تاریخی عاشیق محیطلری کیمی نظرده دوتولور. لاکین تاریخی چاغلاردا، ائرینده عاشیق محیطلریندن بیر نچه سی ضعیفله ییب منیداندان چیخمیش. نتیجه ده بوگون معاصر عاشیق محیطلرینن سایى اون دۇرده انیمیشدیر.

منفی دوشونجه لی قوشولار، ائتیک تمیزلمه سیاستی نتیجه سینده ۱۹۰۵- ۱۹۱۸ جی ایللره دک بوگونکو ارمنیستان توپاقلاریندا یاشیلان آذربایجانلی لارین دۇرد عاشیق محیطی زور و باسقی و سوی قهریم اثرینده داغیلیمیشدیر. او محیطلردن بیرى و ان اؤنملی سی اولان گۆیچه عاشیق محیطی دیر.

گۆیچه عاشیق محیطی دگرلی بازار، گۆرملی تحقیقاتچی حسین اسماعیلوفون ایللرله زحمتلره قاتلاشیب ایشیق اوزونه چیتا، یعنی کیتابین موضوعودور.

تورپاقلاری یاد ائللری لر تاپداغینا جنوریلیمیش، بوتون فیزیکی موجودیتی داغیلیمیش بو محیطین معنوی آتموسفیری ائللریمیزین بئشینده و اوره گینده یاشاماقدادیر و دائم یاشایاجاقدیر.

اورمو، دکتر جمال آیرملی